

# ,HUNDEVAKTEN DEN 9. APRIL'

Av  
**ROLF SCHEEN**

Morgenbladet har gjennom sine mange artikler om det som hendte natten til 9. april 1940, på en fortjenstfull måte bidratt til å klare tvilsomme punkter i historiens bok om det skred av begivenheter som den gang veltet inn over vårt land.

Blant de mange spørsmål er det særlig ansvarsfordelingen mellom de politiske og de militære myndigheter som har interessert meg. Regjeringens direktiver til de militære sjefer var av avgjørende betydning for deres muligheter for å handle. Kontakten mellom landets utøvende makt (regjeringen) og kommanderende admiral (sjefen for Marinen), eventuelt den manglende kontakt, spilte sin store rolle ved disponeringen av våre to panserskip «Norge» og «Eidsvold», som den første krigsnatten gikk ned med 283 mann.

Morgenbladet kom inn på denne kontakt, da det 27. april d. å. skrev: «I det nattlige regjeringsmøte på Victoria Terrasse 9. april var det ingen som fant på å innkalle de øverste militære sjefer.»

Denne uttalelsen stemte ikke med det jeg selv hadde opplevet.

Undertegnede var som admiralstabsoffiser til stede i Admiralstaben hele natten unntatt en times tid på morgensiden. Jeg hadde personlig ikke meget å bestille, og kunne av den grunn følge intenset med i utviklingen. Nettopp derfor brennte de av meg 30. april refererte telefonsamtaler med herr Tresselt seg så fast i mitt sinn:

Jeg snakket direkte med admiral Diesen personlig om herr Tresselt før admiralen forlot sine kontorer.

Jeg fikk direkte beskjed om at admiralen skulle til Victoria Terrasse.

Admiralen var borte snaue to timer.

Jeg snakket direkte med admiralen om herr Tresselt etter admiralens tilbakekomst.

Alt dette hendte i det tidsrom vi til sjøs kalte «hundevakten» (fra kl. 00.00 — kl. 04.00), og denne betegnelse vil for korthets skyld bli brukt nedenfor.

Eftersom betydningen av admiralens fravær gjennom årene er blitt klarere og klarere, har jeg mange ganger tenkt på at det jeg visste burde offentliggjøres, men jeg har manglet

direkte foranledning. Morgenbladets artikkel 27. april gav meg denne, og jeg gav da 30. april følgende opplysning:

«Kommanderende admiral H. E. Diesen ble innkalt og var til stede på Victoria Terrasse den tragiske natt.»

Morgenbladet har 6. mai funnet at jeg har tatt feil, og henter sin dokumentasjon fra følgende kilder:

1. Admiral Diesens forklaring av 25. april 1946 til Undersøkel-seskommissjonen av 1945.

2. Admiral Corneliusens uttalelse til samme kommisjon 21. mars 1946.

3. Orlogskaptein Steens bind II av Norges sjøkrig 1940—1945, s. 127.

4. Trygve Lies bok om Leve eller dø, s. 20—21.

Hertil ber jeg om å få opplyse:

*Undertegnede var selv sagt på forhånd oppmerksom på alle disse kilder, og det var nettopp fordi de ikke stemte med det jeg selv hadde opplevd den minnerike natt, at jeg som ovenfor omtalt fant det riktig å komme med min opplysning.*

La meg først få lov til å se litt på Morgenbladets egne kilder med hensyn på spørsmålet om kontakten mellom regjeringens medlemmer og de øverste militære sjefer i sin alminde-lighet: 1. I løpet av den hundevakten, da regjeringsmøtet fant sted, hadde kommanderende admiral en samtale med regjeringens medlem, statsråd Ljungberg. (Admiral Diesens egen uttalelse til Undersøkel-seskommissjonen av 1945, referert av Morgenbladet 6. mai.)

2. I løpet av den samme hundevakten hadde kommanderende admiral en konferanse med regjeringens medlem, statsråd Koht. (Orlogskaptein Steens anførte bok, s. 64.)

3. I løpet av den hundevakten hadde kommanderende general, Kristian Laake, kontakt både med regjeringens medlem, statsråd Trygve Lie, og med regjeringens medlem, statsråd Ljungberg. (Lies nevnte bok, s. 19.)

4. I løpet av den hundevakten hadde generalstabssjefen, oberst Rasmus Hatledal, kontakt med begge de under 3 nevnte regjeringsmedlemmer. (Lies bok, s. 19.)

Allerede disse opplysninger skyter en temmelig alvorlig bresje i den gjengse oppfatningen at regjeringen manglet så enhver kontakt med de øverste militære sjefer den hundevakten.

Statsråd Trygve Lie opplyser selv i sin bok, s. 19, at han og statsråd Ljungberg bilte ned til Hærens hovedkvarter midt under regjeringsmøtet!

Så til den av meg gitte opplysning.

Det var bare admiral Diesen den gjaldt, og jeg har hatt den tilfredsstillelse at herr Tresselt etter min artikkel har ringt meg og bekreftet våre samtaler. — Vi har ellers ikke hatt den ringeste kontakt med hverandre de forløpne tyve år.

Det er ikke utelukket at Diesens enslige besøk på Victoria Terrasse har gått relativt upåaktet hen, siden han var den eneste av de fire anviende sjefer som var der omme.

Selv sagt kan det også være tilfelle at admiralen med hensikt gav feil beskjed om hvor han skulle, at han kamuflerte sine bevegelser — men det tror jeg svært lite på. Landet var i krig, nye fjendemeldinger kom inn, som han måtte kjenne — og som ble sendt Victoria Terrasse. (Jeg bruker med hensikt dette uttrykk. Noen regjeringskonferanse hørte jeg ikke tale om før etter admiralens tilbakekomst.)

Skol man komme til klarhet om den historiske sannhet på dette punkt, må man holde seg til de vidner som professor Tr. Erslev i sin «Historisk Teknik» kalte «Førstehandsvidner».

Admiral Diesen og jeg er slike førstehandsvidner.

Orlogskaptein Steen er det ikke. Han var om aftenen den 8. april i selskap hos den tyske flyattaché, kaptajn E. Sniller, og kom først til Admiralstaben da «hundevakten» var forbi.

Statsrådene Lie og Ljungberg er ikke førstehandsvidner for den tiden de var fraværende fra Victoria Terrasse.

Admiral Corneliusens uttalelse om Diesen virker famlende.

Undertegnede var under de to månedene krigen i Norge varte sammen med admiral Diesen hver eneste dag, bortsett fra at jeg mistet ham en kort tid, da han om aftenen den 9. april på grunn av tyskernes jakt på Kongen uten å si fra dro mot Østerdalen. Det er betegnende at admiralen i disse to måneder ikke en eneste gang kom med noen bemerkning i favør av at han ikke hadde vært på Victoria Terrasse.

Admiralen noterte personlig svært lite. I Gudbrandsdalen moret jeg meg med å notere at hans private «arkiv» nesten utelukkende bestod av en eneste bok: «Murder Rehearsal» av Roger East, The Crime Club, London!

Noen videre drøfting av «hukommelser» har neppe noen hensikt.

Jeg ventet i Admiralstaben å få meget viktige nyheter når admiralen kom tilbake fra Vic-

torie Terrasse, men i det ble jeg skuffet. De sørgeligste fikk vi om ikke svært lenge fra Narvik — de første vage antydninger om panserskipenes skjebne, nyheter som sambandskontoret ikke fikk lov til å bringe videre.

Sjefen for panserskipene m. m., daværende kommandørkaptein P. Askim, som også var fungerende sjøforsvarssjef for Nord-Norge, spurte ved midnattstid om han med makt skulle motsette seg et britisk angrep på de tyske handelsskip i Narvik. (Engelskmennene hadde lagt miner i Vestfjorden, og Askim visste om britiske krigsskip i de nærliggende farvann.) Han fikk omgående ordre om at «angrep på Narvik skal møtes med makt (beskytning)». Noe senere, da det var kjent at også tyske krigsskip truet Narvik, bad kommandørkaptein Askim om ny forholdsordre. På den anmodningen måtte han vente lenge, altfor lenge på svar. Orlogskaptein Steen skriver i sin bok «Norges sjøkrig 1940—1945», s. 64, om kommanderende admiral at han «etter å ha forelagt spørsmålet for utenriksminister Koht» sendte ordren «Ingen skytning mot britiske fartøyer, men mot tyske». («Innstilling fra Undersøkel-seskommissjonen av 1945», bilag, bind II, s. 241, sier at signalet med en litt annen ordlyd ble sendt fra Admiralstaben kl. 04.30.)

Steen sier ikke hvordan admiral Diesen forela spørsmålet for utenriksminister Koht. Etter det jeg husker, beordret admiralen signalet sendt, først etter hjemkomsten fra Victoria Terrasse, for sent til at kommandørkaptein Askim kunne konsentrere, la sine to panserskip kjempe sammen. I begge tilfelle var man for sent ute med denne kontakten, som jo må ha foregått under selve regjeringsmøtet.

Jeg skal ikke drøfte dette nærmere. Jeg har oppmuntrert av Morgenbladets «korrigeringskampanje», kommet med noen opplysninger jeg mente det var riktig å gi, og som jeg mener er riktige. Mer har jeg ingen grunn til å si.

Til slutt vil jeg nevne at jeg i forbindelse med disse artikler har fått forskjellige henve-delser. En fremstående jurist har foreslått at jeg skulle ta opp til drøftelse de formelle med hensyn til utstedelse av krigserklæring i 1940.

Spørsmålet er, selv sagt av stor interesse, men jeg avslø, idet jeg mener: Det var en sak for jurister.